

Các Học phần về Phát triển Bền vững trong Du lịch và Khách sạn

Học phần 4: Quản lý Tài nguyên, Tác động Khí hậu và Bảo tồn Môi trường trong Du lịch

Tổng quan

Học phần này tập trung vào “dấu chân môi trường” (environmental footprint) của ngành du lịch và dịch vụ khách sạn. Sinh viên sẽ tìm hiểu cách các hoạt động du lịch, cơ sở lưu trú, dịch vụ ăn uống, giao thông, điểm tham quan và hành vi của du khách gây áp lực lên nguồn nước, năng lượng, hệ thống xử lý chất thải, đa dạng sinh học, cảnh quan và môi trường địa phương.

Ý tưởng cốt lõi của Học phần này là công tác quản lý tài nguyên có trách nhiệm. Du lịch bền vững không chỉ dừng lại ở việc giảm thiểu các tác động hữu hình như rác thải, mức tiêu thụ nước hay năng lượng; nó còn đòi hỏi phải có các hệ thống thực tiễn để đo lường hiệu quả môi trường, đưa ra quyết định quản lý dựa trên bằng chứng, xác thực các tuyên bố về tính bền vững và thích ứng với những rủi ro do biến đổi khí hậu.

Sinh viên sẽ xem xét cách các doanh nghiệp du lịch và điểm đến có thể giảm dấu chân môi trường trong khi vẫn mang lại trải nghiệm chất lượng cho du khách cũng như duy trì hiệu quả kinh doanh. Học phần cũng khuyến khích sinh viên suy ngẫm về mối quan hệ giữa sự phát triển du lịch và các giới hạn của môi trường, đặc biệt là tại những điểm đến đang đối mặt với tình trạng khan hiếm nước, áp lực rác thải, phát triển vùng ven biển, suy giảm đa dạng sinh học hoặc dễ bị tổn thương trước biến đổi khí hậu.

Do đó, trọng tâm được đặt vào công tác quản lý môi trường như một quá trình liên tục: xác định các áp lực lên tài nguyên, giám sát tác động, phân định trách nhiệm của các bên liên quan, đánh giá các yếu tố đánh đổi và cải thiện quy trình thực hành theo thời gian.

SDG liên quan chính

- SDG 6: Nước sạch & Vệ sinh
- SDG 7: Năng lượng sạch với giá thành hợp lý
- SDG 8: Công việc tốt và tăng trưởng kinh tế
- SDG 11: Xây dựng các thành phố và cộng đồng bền vững
- SDG 12: Tiêu thụ và sản xuất có trách nhiệm
- SDG 13: Hành động vì khí hậu
- SDG 14: Tài nguyên và Môi trường biển
- SDG 15: Tài nguyên và Môi trường trên đất liền
- SDG 17: Quan hệ đối tác vì các mục tiêu

Mục tiêu học tập

Đến cuối học phần này, sinh viên sẽ có khả năng:

- Xác định những tác động môi trường chính của hoạt động vận hành trong du lịch và dịch vụ lưu trú, ăn uống.
- Giải thích mối liên hệ giữa các yếu tố như nước, năng lượng, chất thải, đa dạng sinh học, khí thải, rủi ro khí hậu và tính bền vững của điểm đến.
- Phân biệt giữa các tuyên bố môi trường hời hợt mang tính hình thức và các hành động quản lý tài nguyên thực tiễn được hỗ trợ bằng bằng chứng hoặc chỉ số.
- Đánh giá và giải thích cơ sở của các chiến lược quản lý môi trường bằng cách sử dụng các chỉ số bền vững, trách nhiệm của các bên liên quan và việc ra quyết định dựa trên bằng chứng.
- Đánh giá sự đánh đổi giữa bảo tồn môi trường, trải nghiệm du khách và khả năng duy trì hiệu quả kinh doanh khi xây dựng các chiến lược quản lý du lịch.
- Đề xuất các hành động bảo tồn hoặc quản lý tài nguyên thực tế cho một bối cảnh du lịch hoặc dịch vụ khách sạn du lịch, đồng thời liên hệ chúng với các SDG phù hợp.

Tài liệu học thuật bắt buộc

Sinh viên nên chọn một trong các tài liệu học thuật dưới đây và sử dụng tài liệu đó làm nền tảng và cơ sở phân tích cho phần luận phản ánh trước giờ học.

- Gossling, S., Peeters, P., Hall, C. M., Ceron, J.-P., Dubois, G., Lehmann, L. V., & Scott, D. (2012). Tourism and water use: Supply, demand, and security. An international review. *Tourism Management*, 33(1), 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.03.015>
- Gossling, S., & Peeters, P. (2015). Assessing tourism's global environmental impact 1900-2050. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(5), 639-659. <https://doi.org/10.1080/09669582.2015.1008500>
- Becken, S., & Simmons, D. G. (2002). Understanding energy consumption patterns of tourist attractions and activities in New Zealand. *Tourism Management*, 23(4), 343-354. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(01\)00091-7](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(01)00091-7)
- Buckley, R. (2012). Sustainable tourism: Research and reality. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 528-546. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.02.004>

Tài liệu thực hành trong ngành

Bên cạnh các tài liệu học thuật, giảng viên có thể yêu cầu sinh viên tham khảo nhanh một khung hướng dẫn (industry framework) hoặc báo cáo thực tiễn hiện hành trong ngành. Việc này giúp sinh viên kết nối lý thuyết về tính bền vững môi trường với thực tiễn nghề nghiệp, đặc biệt là trong các khía cạnh quản trị, đo lường, giám sát và trách nhiệm giải trình.

- WTTC. Hotel Sustainability Basics. Hữu ích cho việc xác định các hành động bền vững thiết thực ở mức khởi điểm cơ bản và các lĩnh vực hiệu quả cơ bản dành cho các đơn vị cung cấp dịch vụ lưu trú.

- GSTC. GSTC Destination Standard. Hữu ích cho việc xem xét các khía cạnh như quản trị ở cấp độ điểm đến, giám sát, phối hợp giữa các bên liên quan và các chỉ số về môi trường.
- GSTC. GSTC Industry Criteria for Hotels and Tour Operators. Hữu ích cho việc kết nối các hoạt động thực tiễn ở cấp độ doanh nghiệp với các tiêu chuẩn bền vững đã được công nhận.

Sinh viên không cần phân tích toàn bộ khung hướng dẫn. Sinh viên nên xác định một chỉ số, tiêu chuẩn hoặc nguyên tắc quản lý có thể giúp một doanh nghiệp du lịch hoặc điểm đến đo lường và cải thiện hiệu quả môi trường.

Hoạt động trước giờ học

Mục đích

Các hoạt động trước giờ học giúp sinh viên suy nghĩ về dấu chân môi trường của một trải nghiệm du lịch hoặc dịch vụ quản trị du lịch và khách sạn. Sinh viên sử dụng một tài liệu học thuật để xác định những nơi mà áp lực lên tài nguyên có thể xuất hiện và lý do tại sao tác động môi trường là một vấn đề về quản lý chứ không đơn thuần là vấn đề về hành vi của du khách.

Bên cạnh đó, sinh viên cũng nên bắt đầu suy ngẫm về cách hiệu quả môi trường có thể được đo lường, theo dõi và cải thiện thông qua các quyết định quản lý.

Hoạt động 1 trước giờ học: Lắng kính từ tài liệu đọc

Chọn một tài liệu học thuật từ danh sách trên. Trong quá trình đọc, hãy xác định một khái niệm giúp em suy nghĩ về tác động môi trường của ngành du lịch. Ví dụ:

- an ninh nguồn nước
- tiêu thụ năng lượng
- dấu chân của ngành du lịch toàn cầu
- các tác động hữu hình, dễ nhận thấy và vô hình, tiềm ẩn
- giới hạn về nguồn lực
- các chỉ số môi trường
- áp lực bảo tồn
- quản lý và gìn giữ tài nguyên
- thích ứng với biến đổi khí hậu
- trách nhiệm quản lý so với trách nhiệm cá nhân
- quản lý môi trường dựa trên bằng chứng

Sinh viên không cần nắm vững toàn bộ tài liệu. Thay vào đó, các em nên xác định một ý tưởng hữu ích và áp dụng ý tưởng đó vào một bối cảnh du lịch hoặc dịch vụ quản trị du lịch và khách sạn. Khi chuẩn bị, hãy cân nhắc:

- Khái niệm này có thể ảnh hưởng đến các quyết định quản lý trong một doanh nghiệp du lịch hoặc điểm đến như thế nào?
- Cần có những bằng chứng hoặc dữ liệu nào để xác minh các vấn đề môi trường?
- Công nghệ có thể hỗ trợ việc theo dõi vấn đề môi trường này như thế nào?
- Ai chịu trách nhiệm giải trình về việc cải thiện hiệu quả môi trường?

Hoạt động 2 trước giờ học: Tổng quan về “Dấu chân Môi trường”

Chọn một bối cảnh du lịch văn hóa ở Việt Nam hoặc Đông Nam Á. Em có thể lựa chọn:

- một khu nghỉ dưỡng biển
- một khách sạn trong thành phố
- một nhà hàng trong khu du lịch
- một chuyến du thuyền hoặc tour thuyền
- một điểm đến trên đảo
- một tour vườn quốc gia
- một điểm tham quan di sản có lượng du khách cao
- một trải nghiệm du lịch động thực vật hoang dã hoặc thiên nhiên
- một địa điểm tổ chức hội nghị hoặc sự kiện
- một homestay hoặc khu nghỉ dưỡng sinh thái
- một khu vui chơi hoặc điểm tham quan giải trí
- một điểm đến quen thuộc với em

Tạo một bản Tóm tắt ngắn về Dấu chân Môi trường bằng cách trả lời các câu hỏi sau:

- Bối cảnh này sử dụng những tài nguyên nào nhiều nhất?
- Những nơi nào có thể có mức sử dụng nước cao?
- Những nơi nào có thể có mức sử dụng năng lượng cao?
- Những loại chất thải nào có thể được tạo ra?
- Hoạt động du lịch có thể ảnh hưởng đến đa dạng sinh học, cảnh quan, bãi biển, sông, rừng hoặc môi trường biển địa phương không?
- Vấn đề môi trường nào du khách sẽ nhận thấy?
- Vấn đề môi trường nào du khách không thể nhìn rõ?
- Tác động môi trường nào được du khách nhìn thấy trực tiếp, và tác động nào phần lớn vẫn vô hình trong trải nghiệm của du khách?
- Vấn đề môi trường nào có khả năng trở nên nghiêm trọng hơn dưới tác động của biến đổi khí hậu?
- Bằng chứng hoặc dữ liệu nào sẽ giúp xác minh vấn đề này?
- Công nghệ có thể hỗ trợ việc theo dõi và giám sát vấn đề này như thế nào?

Hoạt động 3 trước giờ học: Bài luận phản ánh ngắn

Viết 200–250 từ và đăng lên diễn đàn thảo luận của lớp trước buổi học trên lớp.

Bài luận phản ánh trả lời câu hỏi sau: Sử dụng một ý tưởng từ tài liệu học thuật để giải thích và làm rõ áp lực môi trường quan trọng nhất trong bối cảnh du lịch và dịch vụ quản trị du lịch và khách sạn mà em đã lựa chọn.

Trong bài viết, hãy bao gồm:

- bối cảnh du lịch hoặc dịch vụ quản trị du lịch và khách sạn em đã chọn
- tài liệu học thuật em đã sử dụng
- một khái niệm từ tài liệu ấy
- một tác động môi trường dễ nhận thấy
- một tác động môi trường tiềm ẩn
- một bên liên quan chịu trách nhiệm cải thiện tình hình
- một SDG có vẻ phù hợp
- một câu hỏi em có về cách hiệu quả môi trường có thể được đo lường
- một bằng chứng hoặc dữ liệu giúp xác minh vấn đề
- một hành động quản lý thực tế có thể giảm áp lực môi trường đó

Hoạt động tại lớp

Hoạt động 1: Theo dõi Dấu chân Hành trình của Du khách

Mục tiêu: Giúp sinh viên hiểu cách các tác động môi trường xuất hiện trong toàn bộ trải nghiệm của du khách và cách các điểm nóng môi trường có thể được đo lường và quản lý.

Theo nhóm, sinh viên chọn một bối cảnh du lịch hoặc dịch vụ du lịch khách sạn từ hoạt động trước giờ học và lập bản đồ hành trình của du khách từ lúc đến đến lúc rời đi. Các nhóm nên xem xét:

- booking đặt dịch vụ và truyền thông trước khi đến
- di chuyển đến điểm đến hoặc địa điểm
- đến nơi và làm thủ tục nhận phòng
- lưu trú hoặc sử dụng địa điểm
- tiêu thụ thực phẩm và đồ uống
- hoạt động, tour hoặc điểm tham quan
- sử dụng nước
- sử dụng năng lượng
- phát sinh chất thải
- di chuyển của du khách trong điểm đến
- rời đi
- truyền thông hoặc phản hồi sau chuyến thăm

Cho từng giai đoạn, các nhóm xác định:

- một tác động môi trường có khả năng xảy ra
- tác động đó là dễ nhận thấy hay tiềm ẩn
- ai có khả năng làm giảm tác động đó
- SDG nào liên quan đến tác động đó
- ý tưởng nào từ tài liệu học thuật giúp giải thích vấn đề
- một chỉ số môi trường có thể được sử dụng để giám sát tác động

Các chỉ số có thể bao gồm:

- lít nước sử dụng trên mỗi đêm lưu trú của khách
- kWh năng lượng sử dụng trên mỗi đêm lưu trú của khách hoặc mỗi du khách
- kg chất thải phát sinh trên mỗi du khách
- tỷ lệ chất thải được phân loại hoặc tái chế
- kg thực phẩm thải bỏ trong mỗi kỳ phục vụ
- lượng phát thải carbon trên mỗi du khách, đêm lưu trú hoặc tour
- chất lượng hoặc mức độ tuân thủ xử lý nước thải
- số lượng du khách đi vào các khu vực nhạy cảm
- báo cáo về sự xáo trộn đa dạng sinh học
- khiếu nại của cư dân hoặc du khách liên quan đến áp lực môi trường

Sau đó, các nhóm xác định ba điểm nóng môi trường lớn nhất trong hành trình của du khách. Đối với mỗi điểm nóng, các nhóm cần xác định một chỉ số và bên liên quan có ảnh hưởng lớn nhất đến việc giảm tác động.

Sản phẩm đầu ra: Một Bản đồ Dấu chân Hành trình Du khách đơn giản thể hiện các điểm nóng môi trường chính, các SDG liên quan, một khái niệm học thuật được sử dụng để hỗ trợ phân tích, một chỉ số cho mỗi điểm nóng và bên liên quan chịu trách nhiệm nhiều nhất trong việc giảm tác động.

Hoạt động 2: Phân loại Ưu tiên Áp lực Tài nguyên

Mục tiêu: Giúp sinh viên biết ưu tiên các vấn đề môi trường thay vì cố gắng giải quyết mọi thứ cùng một lúc, đồng thời phân biệt giữa quản lý vận hành và quản trị ở cấp độ điểm đến.

Sử dụng cùng một tình huống hoặc bối cảnh, các nhóm đánh giá các lĩnh vực áp lực môi trường sau:

- sử dụng nước
- sử dụng năng lượng
- chất thải thực phẩm
- nhựa dùng một lần
- nước thải
- chất thải rắn

- phát thải carbon
- xáo trộn đa dạng sinh học
- tác động ven biển hoặc biển
- áp lực lên các khu vực được bảo vệ
- ô nhiễm tiếng ồn hoặc ánh sáng
- quá tải du khách
- áp lực sử dụng đất

Các nhóm phải chọn ra:

- áp lực môi trường cấp bách nhất
- áp lực dễ nhận thấy nhất đối với du khách
- áp lực khó nhận thấy nhất đối với du khách
- áp lực khó giải quyết nhất đối với doanh nghiệp hoặc điểm đến
- áp lực liên quan nhiều nhất đến biến đổi khí hậu

Sau khi đã chọn, nhóm thảo luận:

- Tại sao vấn đề này cấp bách?
- Ai góp phần tạo ra vấn đề?
- Ai chịu ảnh hưởng?
- Điều gì sẽ xảy ra nếu điểm đến bỏ qua vấn đề này?
- Những SDG nào có nguy cơ bị ảnh hưởng nhiều nhất?
- Các doanh nghiệp du lịch có thể trực tiếp kiểm soát vấn đề nào?
- Vấn đề nào đòi hỏi sự hợp tác ở cấp độ điểm đến?
- Điều gì có thể xảy ra nếu việc giải quyết một vấn đề môi trường vô tình tạo ra một vấn đề khác?

Sản phẩm đầu ra: Một Bản Tóm tắt Phân loại Ưu tiên Áp lực Tài nguyên ngăn xác định vấn đề môi trường hàng đầu, vấn đề tiềm ẩn, vấn đề khó quản lý nhất, một ý tưởng học thuật liên quan, một vấn đề đòi hỏi quản trị ở cấp độ điểm đến và một hậu quả ngoài ý muốn có thể xảy ra.

Hoạt động 3: Kế hoạch Hành động vì Con người, Hành tinh, Lợi nhuận (People, Planet, Profit)

Mục tiêu: Giúp sinh viên chuyển từ việc “chẩn đoán môi trường” sang hành động thực tế trong du lịch và dịch vụ quản trị du lịch và khách sạn bằng cách sử dụng việc ưu tiên, các chỉ số và việc ra quyết định dựa trên bằng chứng.

Đến đây, các nhóm xây dựng một kế hoạch hành động bền vững thực tiễn cho trường hợp của mình. Thay vì chọn ba hành động một cách độc lập, trước tiên các nhóm cần xem xét các hành động có thể thực hiện và ưu tiên chúng bằng một ma trận đơn giản. Các hành động có thể bao gồm:

- lắp đặt các trạm refill nước cho du khách
- giảm nhựa dùng một lần

- giới thiệu hệ thống tái sử dụng khăn tắm và khăn trải giường
- đo lường và giảm chất thải thực phẩm
- cải thiện việc phân loại và tái chế chất thải
- chuyển sang sử dụng đèn và thiết bị tiết kiệm năng lượng
- sử dụng năng lượng tái tạo khi khả thi
- cải thiện xử lý nước thải
- đào tạo nhân viên về các thực hành môi trường
- giáo dục du khách về hành vi có trách nhiệm
- giảm sản xuất dư thừa tại quầy buffet
- tìm nguồn thực phẩm tại địa phương và theo mùa
- xây dựng các quy định bảo vệ động vật hoang dã dành cho du khách
- hạn chế tiếp cận các khu vực tự nhiên nhạy cảm
- sử dụng hệ thống đặt chỗ để quản lý dòng du khách
- hỗ trợ các dự án bảo tồn thông qua phí du khách
- hợp tác với các tổ chức môi trường địa phương
- truyền thông minh bạch về các hành động bền vững
- theo dõi mức tiêu thụ nước và năng lượng hằng tháng
- cung cấp ưu đãi cho các lựa chọn ít tác động của du khách

Ma trận ưu tiên hành động:

Hành động	Tác động môi trường	Tính khả thi	Chi phí hoặc nguồn lực cần thiết	Mức độ ưu tiên	Chỉ số đo lường thành công trong một năm

Sau khi hoàn thành ma trận, các nhóm chọn ba hành động có mức độ ưu tiên cao nhất. Đối với mỗi hành động được chọn, các nhóm cần giải thích:

- Hành động này giải quyết vấn đề môi trường nào?
- Bên liên quan nào nên dẫn dắt hành động này?
- Trong thực tế, hành động này sẽ tốn chi phí hoặc đòi hỏi những gì?
- Hành động này hỗ trợ SDG nào?
- Các doanh nghiệp hoặc điểm đến có thể đo lường thành công như thế nào?
- Làm thế nào để biết hành động này đã thành công sau một năm?
- Có thể xuất hiện sự đánh đổi hoặc phản đối nào?

- Hành động nào có thể được doanh nghiệp cá nhân giải quyết, và hành động nào đòi hỏi sự hợp tác ở cấp độ điểm đến?

Các nhóm cũng nên giải thích cách các hành động của mình cân bằng giữa ba yếu tố con người, hành tinh và lợi nhuận. Các nhóm nên tránh đề xuất những hành động có lợi cho môi trường nhưng lại không thực tế đối với doanh nghiệp, không công bằng với nhân viên hoặc gây bất tiện theo những cách mà du khách sẽ không đồng thuận. Các nhóm cũng nên đồng thời xem xét liệu việc giải quyết một vấn đề môi trường có thể tạo ra một thách thức môi trường, xã hội hoặc kinh doanh khác hay không.

Sản phẩm đầu ra: Một Kế hoạch Hành động vì Con người, Hành tinh, Lợi nhuận dài một trang với ba hành động được ưu tiên, các SDG liên quan, một khái niệm học thuật được sử dụng, một thách thức triển khai có khả năng xảy ra, một trách nhiệm của bên liên quan và một chỉ số thành công trong một năm.

Hoạt động sau giờ học

Suy ngẫm sau giờ học

Sinh viên suy ngẫm và trả lời câu hỏi sau: “Vì sao tính bền vững môi trường trong du lịch là trách nhiệm thuộc phạm vi quản lý chứ không chỉ đơn thuần là trách nhiệm của du khách tham quan?”

Trong bài phản ánh, sinh viên nên bao gồm:

- một tác động môi trường mà trước đây em chưa từng cân nhắc
- một ý tưởng từ tài liệu học thuật giúp em hiểu vấn đề
- một vấn đề tài nguyên tiềm ẩn trong du lịch hoặc dịch vụ du lịch khách sạn
- một hành động có vẻ thực tiễn đối với các doanh nghiệp hoặc điểm đến
- một SDG trở nên rõ ràng hơn thông qua học phần
- một sự đánh đổi giữa bảo vệ môi trường và tăng trưởng kinh doanh
- một ví dụ về việc quản trị, giám sát hoặc đo lường giúp đảm bảo tính bền vững về môi trường không chỉ dừng lại ở một sáng kiến mang tính nhất thời